

Etten, 4 november 2014

Zienswijze op voorbereidingsbesluit en Inpassingsbesluit m.b.t. tracékeuze en aanleg van 380 KV hoogspanningsleiding bovengronds van Doetinchem naar Wesel.

- De samenvatting van het voorbereidingsbesluit laat het volgende zien.

Het doel is meervoudig. Te weten:

1. Meer capaciteit aan het Europese elektriciteitsnet bieden;
2. Bijdrage leveren aan verdere ontwikkeling naar (Noord-west) Europese elektriciteitsmarkt;
3. Betere uitwisseling, dus beter mogelijk elektriciteit daar te betrekken waar die op de meest efficiënte wijze geproduceerd wordt;
4. Betere betrouwbaarheid van het elektriciteitssysteem in Noord West Europa;
5. Ruimte geven aan export en import van duurzame elektriciteit van en naar Nederland (dit past in de doelstelling het aandeel duurzame energie te vergroten)

Noot: De complete motivering van het definitieve tracé wordt t.z.t opgenomen in de toelichting bij het inpassingsplan.

Zienswijze:

Deze doelen vragen om enkele reacties.

1. Wat is democratie en wat is het doel van democratie? Democratie gaat om het belang van de mensen in hun omgeving op lange termijn. De Europese staten hebben in 1848 afgesproken de bevolking te consulteren over belangrijke beslissingen en, waar nodig, volledig te informeren over wat er aan de hand is en wat de gevolgen zijn. Alleen dan kunnen mensen verantwoorde keuzes maken, hopelijk rekening houdend met wat voor de hele schepping duurzaam en daarom nodig is. Duurzaamheid moet, gezien de uitputting van een aantal bronnen en de opwarming van de aarde, ik noem slechts de eindigheid van gas, olie en fosfaten, bovenaan staan, in het belang van alle leven en de hele schepping met al haar levenscycli. De plannen en besluiten rond de 380 KV-leiding zijn zeer ondemocratisch tot stand gekomen. De bevolking is niets gevraagd over de hoeveelheid energie die we nodig hebben, over de gewenste capaciteit in de toekomst, over de noodzaak van een nog dichter netwerk dan we nu hebben, met al drie 380-KV verbindingen met Duitsland. De energiemarkt is in een wereld, die primair op duurzaamheid hoort te zijn ingesteld, een hoogst ongewenst verschijnsel. De privatisering van de energiemarkt is net zo ondemocratisch tot stand gekomen als de reconstructiewet voor de agrarische sector in 2002. Directeuren en aandeelhouders van utiliteitsinstellingen dienen hun inkomen drastisch te matigen en aan te passen aan die van publieke functies. Een markt is er in de eerste plaats om geld te verdienen en in 2^e instantie om mensen te leveren wat zij graag willen hebben. In onze qua biodiversiteit sterk gedegenereerde wereld mogen wij niet langer denken in de trant van: u vraagt, wij draaien. De energieautoriteiten, producenten, leveranciers en overheid, horen de bevolking te wijzen op de noodzaak binnen afzienbare tijd hun energiebehoefte te verminderen en dienen - samen met wie in staat is - alle persoonlijke energie te stoppen in de zoektocht naar en het werken aan duurzame alternatieven. Alleen de energiebedrijven hebben belang bij een grotere netwerkcapaciteit, omdat men dan op termijn nog makkelijker kan handelen in energie. Handel in een utiliteit als energie is verfoeilijk en draagt in de toekomst niet bij aan een leefbare wereld.

Energie moet dus ook niet perse geleverd worden tegen de laagste kostprijs. In eerste instantie dient u er naar toe te werken dat onze maatschappij geen groei laat zien in energiebehoefte. De drie grote en talrijke kleinere verbindingen tussen Duitsland en ons land leveren voldoende capaciteit voor dit moment. Bovendien beginnen slimme netwerken (gebruik a.u.b. niet het Engelse smart grids, want onze taal bestaat ook nog), nodig om lokaal en regionaal opgewekte energie te kunnen beheren en verdelen, opgang te maken. Deze dienen, in aanvulling op te ontwikkelen duurzame energieopwekking, uw steun te krijgen boven uitbreiding van netwerken die alleen of vooral de handel en het kapitaal dienen. Bij de huidige interne energieconsumptie zijn de drie 380-KV verbindingen ruim voldoende voor de betrouwbaarheid van ons systeem, gezien de vrij onlangs opgeleverde derde verbinding en het feit dat verreweg de grootste hoeveelheid energie via de talrijke kleinere verbindingen kan worden vervoerd. De noodzaak van de vierde verbinding om het aandeel duurzame energie te vergroten is niet aangetoond. U laat namelijk geen berekening zien van de te verwachten groei van duurzaam energieaanbod in Nederland bij maximale inzet door de producenten, leveranciers en overheid tegenover de extra hoeveelheid duurzame energie die de vierde verbinding mogelijk maakt.

2. Voorzorgbeginsel elektromagnetische velden:
De nota zegt: in verband met gevoelige bestemmingen wordt de zone berekend overeenkomstig de handreiking van het RIVM. Dit levert de vragen op:
  - Wat is de handreiking?
  - Wat is de status van de handreiking? Is deze verplichtend?
  - Wat is uw berekening voor het onderhavige geval?
  - Wie maakt wanneer de berekening?
3. Met betrekking tot het ondergronds aanleggen stelt u: Deelgebied 1: ondergronds terugvoeren tot vlak bij station Langerak, en ondergronds 150 KV van Langerak naar Zevenaar gedeeltelijk ondergronds maken. Hierover deze vragen:
  - Zijn deze ondergrondse tracées afgesproken als ruilmiddel voor woningbouw en of bestaande woningen/bedrijven?
  - Hoe komt de 380-KV leiding in Doetinchem of is deze er al?
  - Zo ja, wat zijn de stralingseffecten tot nu toe?

Vragen bij de samenvatting van het Inpassingsbesluit:

1. Waarom moet het rijk een inpassingsplan maken voor een project van een private onderneming?
2. Blz 6: capaciteit 1.2.2: de bestaande 3 380-KV verbindingen met Duitsland geven al ong 2450 KW, resultaat van een gestage groei in de afgelopen jaren. De ene nieuwe verbinding geeft 2x 2635 MVA. Wat zijn de technisch-economische argumenten voor het besluit de capaciteit meer dan te verdrievoudigen?
De noodzaak in geval van storingen of regulier onderhoud reservecapaciteit te hebben is hier natuurlijk niet voldoende motivatie. Het netwerk is voor nu voldoende vermaasd; we moeten zelfs Europees naar minder energieconsumptie.

1.5.2 Voorzorgsbeleid:

U stelt: ... te vermijden dat er nieuwe situaties ontstaan waarbij kinderen (onder 15 jaar) langdurig ..... Dit levert de volgende vragen op:

1. Waarom geldt de verzorgingsplicht niet voor anderen, zoals mensen die regelmatig onder de leiding door fietsen of wandelen, of voor vee dat er onder graast of voor de humus en de planten onder de leiding?
2. Welke ervaring is in dat verband opgedaan met 2x 2635 MVA, gecombineerd met 150-KV bovengronds?

1.5.3: Ondergronds aanleggen:

Uw motieven om ondergronds niet verantwoord te vinden, deugen niet, want:

1. Het maximum van 20 km dat betrouwbaar lijkt, is al aangelegd, maar de monitoring (Zuidring) is pas net begonnen;
2. Belang van continuïteit en netstabiliteit: de bedreiging daarvan ondergronds is niet aangetoond. Storingen met lange hersteltijd zijn ook onzeker.
3. Omdat TenneT en TU Delft nu een vervolgonderzoek entameren voor spanningsstabiliteit en leveringszekerheid dat in 6 a 8 jaar betrouwbare gegevens zal moeten opleveren en de netcapaciteit op dit moment ruim voldoende is, mag men **nu** niet besluiten dat alleen bovengrondse aanleg kan.

Algemeen:

1. Bovendien: gezien de grote verbindingscapaciteit die er nu al met Duitsland is en de noodzaak duurzame energie veel centraler te stellen en te combineren met slimme netwerken en regionale consumptie, is **dit** niet het tijdstip nog extra 380-KV aan te leggen.
2. De Europese markt zal niet versterkt worden door een 4^e verbinding met Duitsland.
3. De extra verbinding vergroot niet de mogelijkheid energie te kopen van de plek waar het het meest efficiënt wordt geproduceerd. Hier dient u weer te denken aan het belang van lokaal opwekken en consumeren, dat allereerst uw aandacht en investeringen verdient.

Ontwerp rijksinpassingsplan 380-KV

1.3.1 Nut en noodzaak van de verbinding:

U stelt: .... de beperkte transportcapaciteit tussen Nederland en Duitsland betekent dat wij beperkt goedkope energie uit Duitsland kunnen invoeren. Dit levert de volgende vragen op:

1. Wat is financieel de omvang van dit nadeel?
2. Hoe lang verwacht men dat het duurt voor toegenomen capaciteit van alternatieve energie in ons land de energieprijzen hier voldoende verlaagt?
3. Wat is de relatie tussen het voordeel door de lagere prijs van de Duitse energie en de kosten van de dure 380-KV verbinding met alle extra kosten, ook voor milieu en gezondheid van mens en dier, hiervan?
4. Hoe lang blijft de Duitse overheid uitvoer van energie zo goedkoop toestaan? M.a.w.: heeft alleen Nederland behoefte aan de extra verbinding?

Vergroting van interconnectie met het argument van de flexibilisering die nodig zou zijn vanwege niet-inpasbare windproductie is nauwelijks relevant. Als het bij ons op zee en aan de kust hard waait en wij in de nabije toekomst te streven duurzame situatie overproductie hebben, zit het Duitse net niet op onze overtollige energie te wachten en vice versa. In Duitsland waait het dan ook! Alleen interconnectiecapaciteit met België of achterland zonder kustlijn zou dan

misschien nodig zijn. Kunt u ons een Europees energieplan voor de toekomst laten zien waar dat uit blijkt?

De groeiende vraag naar flexibiliteit van het conventionele productiepark is geen argument voor nog grotere connectiecapaciteit met Duitsland.

De 380-KV verbinding kan een belangrijke bijdrage leveren aan de import van goedkope elektriciteit uit Duitsland. Dit argument is een schijnargument. Sinds 2013 is er al een drietal 380-KV verbindingen met onze oosterburen. Die geven ons voldoende capaciteit (2450 MW), zeker als we onze consumptie niet willen vergroten. Willen we dat???

We hebben nu voldoende energie. Duitsland ook. Toename van energiebehoefte, voor zover onvermijdbaar, moeten we in elk geval dekken door duurzame bronnen, o.a. omdat verdere opwarming van de aarde dan we nu kunnen voorkomen, absoluut desastreus zal blijken. Bovendien: de niet-380-KV verbindingen hebben, volgens 1.3.2 een veel grotere gezamenlijke capaciteit dan de 380-KV verbindingen samen. Die kleinere verbindingen gebruiken voor export en import, zo regionaal mogelijk, gecombineerd met toename van duurzame, lokaal opgewekte energie, kan de 380-KV verbinding volledig overbodig maken. Dat eerst stimuleren gaat dan voor de 4^e connectie nu.

1.4.3 Verbinding Boxmeer – Wesel: Hierover is in de Strategische Milieu Beoordeling aangegeven dat significante negatieve effecten met betrekking tot het Natura 2000-gebied Maasduinen niet uit te sluiten zijn. (zie ook MER hoofdrapport pag 71: Natuur) Dit levert de volgende vragen op:

1. Gezien de drastische achteruitgang van biodiversiteit in ons land en de onophoudelijke bedreiging van vele soorten moet aantasting van levensvoorwaarden overall absoluut worden afgewezen.
2. Hoort de mens niet bij de natuur?
3. Waarom hanteert u dit argument niet voor gebieden waar mensen zich dagelijks bewegen in auto, op de fiets of te voet? (zoals op de Zeddamseweg)
4. Wat is het effect van de straling van 380-KV op de levende bodem, op de humus, de aaltjes en bacteriën, schimmels en hun samenhang in de bodem? Hun bestaan moet ook beschermd worden.
5. Het is een grote ommissie in de voorzorgplicht het vee dat in deze gebieden graast, niet gelijk te stellen aan alle leven in Natura-2000 gebieden. Compensatie aan betreffende boeren is omkoping en betekent dat men niet voldoet aan de overheidsplicht van zorg.

Graag verneem ik uw antwoorden op mijn vragen en opmerkingen zo spoedig mogelijk,

Hoogachtend,

Bart Visscher